

Rk-nytt nr. 3, 2002

För att snabba på behandlingen och få observatörerna att skriva sina blanketter tidigare höll Raritetskommittén (Rk) "vårmetet" redan helgen 7-8 december vid Segerstads fyr. Detta krävde Pick-up transport sista biten för att forcera vatten och isvallar. Närvarande var samtliga ledamöter: Jonas Bonnedahl, Christian Cederroth, Magnus Hellström, Nils Kjellén, Urban Olsson och Uno Unger. Under mötet behandlades knappt 100 nya rapporter, varav drygt 80 % godkändes för publicering. Flertalet av dessa gällde fynd från 2002 men en hel del rapporter från tidigare år har droppat in sedan förra mötet. Dessutom hann vi avsluta en del äldre ärenden som varit bordlagda. Dessa kommer dock inte med i årsrapporten för 2001 i Fågelåret, som redan gått i tryck.

Godkända sällsyntheter

Om inget annat anges är observationerna gjorda år **2002**. Bland godkända arter kan nämnas **medelhavslira** (Apelviken, Halland, augusti), **gulnäbbad lira** (Rödsjär, Halland, juni och Hovs hallar, Skåne, augusti 2001), **kohäger** (Mariestad, Västergötland, maj; Mönsterås, Småland, maj och Nyköping, Södermanland, maj), **bronsibis** (Getterön, Halland, maj och Hornborgasjön, Västergötland, september) **vitögad dykand**(Mannarps våtmark, Halland, juni) **stäppörn** (Övre Buddbyn, Norrbotten, maj), **örnvårk** (Döderhultsdalen, Småland, juli), **mindre gulbena** (Båtafjorden, Halland, juni), **tjockfot**(Söderhamn, Hälsingland, juni), **rödvingad vadarsvala**(Valnaren, Södermanland, juni 2001), **svartvingad vadarsvala** (Vänernsvikviken, Västergötland, augusti), **rosenmåsa** (Onsala, Halland, maj 2001), **skäggtärna** (Kivik, Skåne, juni) **spetsbergsgrißla** (Hermanö huvud, Bohuslän, april), **mongolpiplärka** (Brudarebacken, Västergötland, november), **ökenstenskvätta** (Glommens sten, Halland, november 2000), **sydnäktergal** (Ekeberg, Bohuslän, maj och Månskensgatan, Halland, maj) **sammetshatta** (Hammarö, Värmland, augusti), **bergstaigasångare** (Getterön, Halland, maj) och **svarthuvad sparv** (Selånger, Medelpad, maj).

En oskygg **kalkongam** från Saxtorp, Skåne i maj förs till kategori E. Mer svårbedömda är två fynd av buffelhuvud; Västersjön, Skåne i april och Sisjön, Göteborg i oktober. Hanarna blir inte fullt utfärgade förrän under sin andra höst och båda fynden gällde således adulta hanar. Buffelhuvud är vintertid numera relativt vanlig även i östra USA även om flertalet häckar längre västerut i Nordamerika. Vi bedömer det som fullt möjligt att fåglar kan flyga över Atlanten och några fynd på Island bedöms vara spontana. Det stora problemet är att arten är vanlig i fångenskap på kontinenten, med flera tusen par enbart i Holland. Potentialen för rymlingar är alltså stor och flertalet europeiska fynd har antagits härstamma från fångenskap. Båda de svenska fåglarna (eller var det samma hane) var förhållandevis oskygga, men vi anser inte att detta automatiskt betyder att de var förrymda. Fågeln i Skåne upptäcktes i samband med ett antal fynd av andra nordamerikanska änder. Ändå föreslår vi för närvarande att båda placeras i kategori D. Den som har konstruktiva synpunkter på denna eller andra D-arter får gärna höra av sig till undertecknad.

För rapporteringsåret 2001 sänkte vi kraven på rapporter om **juvenila stäpphökar** i samband med artens invasionsliknande uppträdande. Även hösten 2002 sågs förhållandevis många stäpphökar och vi har återigen varit "snälla" vid bedömning av ungfåglar under normal sträcktid. Det framgår dock med tydlighet att flera av 2001-2002 års rapporter inte skulle klara Rk:s normala krav för ett godkännande. Vi vill därför uppmana Sveriges ornitologer att fortsättningsvis beskriva dräkten på rapporterade stäpphökar så detaljerat som möjligt.

En rapporterad lövsångare av rasen **yakutensis** från Norrbotten utreds vidare.

Ny art/raslista

Uno Unger har nyligen tagit fram en lista med förekomst av samtliga arter och raser som rapporterats från Sverige. Denna finns utlagd på vår hemsida och om du hittar fel eller utelämnade former så hör av dig till Uno. Tanken är att antalet fynd ska uppdateras årligen. För en del raser är fyndbilderna i vårt land något oklar och informationen i den nya förteckningen, Sveriges fåglar 2002, känns ibland något föråldrad. En avsikt med listan är att peka på detta. Ett problem är naturligtvis att raser normalt är svårare att bestämma i fält. Rk har t. ex. hittills valt att inte granska fynd av ormvårkar uppvisande **vulpinus**-karaktärer eller pilgrimsfalkar av **calidus**-typ eftersom karaktärerna mer eller

mindre totalt överlappar med nominatrasens. Det normala har annars varit att en form granskas tills dess att förekomstbilderna hos oss är någorlunda klar. Vissa former som **rossicus** -sädgäss och **robusta**-rödbenor har dock aldrig granskats generellt av Rk.

Ett annat problem är de allt fler uppenbara rymlingarna som upptäcks i landet. AERC rekommenderar att alla fynd av sådana granskas av Rk. En fågel blir inte nödvändigtvis mer lättbestämbar bara för att det är en rymling. Vi tar alltså på oss att granska alla "burfåglar" utom vanligare arter som undulat och nymfparakit. Vad vi vill ha in rapport på framgår av ovanstående lista. Själv bör jag således rapportera en Pin-tailed Whydah och en Golden-backed Weaver från Falsterbo i höstas, även om efterforskning visade att båda rymt från Vellingeblomman i Vellinge. Tanken är naturligtvis att hålla koll på fyndbilderna i Europa för att bl. a. fastställa när frilevande populationer blir naturaliserade.

Slopade Rk-arter

Art/raslistan på hemsidan anger vad vi vill ha rapport på till och med 2002 (lista även i årsrapporten 2001). Från och med 2003 behöver som annonserades i förra Rk-nytt följande arter endast granskas av de regionala rapportkommittéerna (rrk): **gulnäbbad lira**, **natthäger**, **bronsibis**, **nilgås** (trots färre än 20 fynd), **vitnackad svärta**, **styttlöpare**, **tjockfot**, **prärielöpare**, **vitvingad tärna**, **alpsglare** och **rödhuvad törnskata** (andra raser än nominatformen senator skall dock fortfarande granskas av Rk). Sedan ett antal år har vi bordlagt rapporter gällande juvenila rödspovar av rasen **islandica**. Rk:s uppfattning har varit att samtliga rapporter verkligen har varit islandica baserat på (de sparsamma) publikationer som finns, fåglarnas tidsmässiga uppträdande och konsekventa och avvikande utseende. Efter publiceringen av en bestämningsuppsats i den danska tidskriften **Fugle i felten** (Häfte 1, 2002) som på ett trovärdigt sätt ytterligare styrker kritietrierna för korrekt rasbestämning anser vi det klarlagt att islandica höstetid uppträder regelbundet i mindre antal åtminstone på Västkusten och i Skåne. Till exempel har upp till 10-15 ungfåglar tidvis uppehållit sig på Skanörs revlar hösten 2002. Enstaka fynd finns även från Blekinge, Öland och Västergötlands inland. I princip torde i stort sett samtliga fåglar som ses hos oss från och med september utgöras av islandica. Dessa ruggar generellt senare och behåller normalt stora delar av den juvenila dräkten fram till oktober/november. Vi kommer därför framöver inte att kräva blankett på islandica vare sig för äldre eller nyare fynd. De rrk som vill ha hjälp med bedömningen får som vanligt gärna skicka fynd till oss.

Övrigt

Det senaste året har vi godkänt två fynd av förbiflygande dvärgsparvar. Vi anser att sträcklätet skiljer sig tillräckligt mycket från övriga Emberiza-arter som normalt uppträder i Europa för att tillåta bestämning i flykten, även om inga dräktkaraktärer kan ses. Detta är dock inget för nybörjare.

Fyndet av en **rama** -gråsångare vid Ottenby i augusti som inte kunde säkert bestämmas, vare sig i handen eller i fält, utan DNA-analys gör att vi kommer att kräva mycket god dokumentering av fångade exemplar men framförallt beträffande fältfynd av gråa Hippolais-sångare framöver.

Senaste nytt om vadarsvalan som höll till på Falsterbohalvön sommaren 2001 är att Staffan Bensch och Olof Hellgren i Lund nu lyckats ta få fram mitokondrie-DNA från den tredje fjädern. Denna skiljer sig 4 % från en rödvingad vadarsvala, vilken utgör den hittills enda studerade vadarsvalan. Detta förefaller rimligt för en orientvadarsvala men Urban Olsson ska försöka få tag på prov från säkra orientvadarsvalor för jämförelse till nästa möte.

Bland underkända rapporter kan nämnas hane av svarthuvad sparv där foto visar bergfinkshane i sommardräkt och adult smutsgam som med stor sannolikhet var en vit ormvråk.

Ett ständigt problem är fenomenet "stringers" som nyligen berörts av Magnus Ullman i en uppsats i Vår Fågelvärld. Nya sådana dyker upp varje år. Ofta handlar det om yngre, oerfarna ornitologer som efter lite påstötning från rrk eller oss lugnar ner sig med åren. Flera exempel finns emellertid där problemen kvarstår i vuxen ålder och vi måste då agera på något sätt. Om vi anser att en person ser orimligt många rariteter som ej kan styrkas av andra ornitologer vänder vi oss till rrk eller andra ornitologer som känner personen för att få ett omdöme. Jag vill understryka att vi inte lyssnar på rent skitsnack men om rrk anser att en person är opålitlig ser vi normalt mer negativt på en rapport. Ett problem är att vissa rrk aldrig uttalar sig negativt om några skådare till och med uppfattar kritik av någon lokal ornitolog som ett angrepp på deras region. Vi dömer knappast ut en skådare efter några enstaka tveksamma rapporter, men vissa personer utmärker sig dels genom att se väsentligt fler rariteter än andra skådare i regionen, och dels genom att dessa rariteter mycket sällan stannar länge nog för att andra skådare ska få se dem. När detta mönster upprepas år efter år påverkas Rk:s förtroende för personen i fråga. I ett sådant fall kan Rk välja att meddela observatören att hans rapporter inte kommer att granskas om de inte stöds av tillförlitliga medobservatörer eller fotografisk

dokumentation. Det är som tur är ovanligt att detta händer. Dessutom har ju utvecklingen av digitala kameror gjort det betydligt lättare att dokumentera enskilda fynd.

Nästa möte

Observera att nästa möte kommer att hållas vid Segerstad 11-13 april 2003. Vi uppmanar alla att skicka in rapporter till rrk i god tid före mötet för att få med dem i årsrapporten för 2002. Nuvrande e-mail adress till skreteraren är: segerstad@sverige.nu. Så småningom är det meningen att den ska ändras till: raritetskommitten@sofnet.org.

Källa: Nils Kjellén